

Giriş Tarihi: 12.6.2017

İran'a değil Türkiye'ye yakın olmasından rahatsızlar

İSA TATLİCAN

ABONE OL

Google News

Son 10 yıldır her gün bir kriz haberi ile uyanan İslam coğrafyası şimdi de Körfez bölgesinden gelen bir haberle sarsıldı. ABD Başkanı Trump'ın Suudi Arabistan gezisi sonrası patlak veren Katar krizinde gerilim giderek tırmanıyor. Türkiye, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın önderliğinde, Katar krizinde diplomatik çözümler arayışları üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırırken, Katar'ın arkasında olduğunu ısrarla vurguluyor. Şimdi dünya kamuoyu şu sorulara cevap arıyor: Bu kriz nereden çıktı? Katar bu ablukaya karşı direnebilecek mi? Bu restleşmeden kim kazançlı çıkacak? Katar krizi ile ilgili tüm soruları Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Kemal İnattan'a sorduk.

HER ŞEY TRUMP'IN KÖRFEZ GEZİSİYLE BAŞLADI

-Hocam önce Katar krizinin görünen yüzünden bahsetmek istiyorum. ABD ve Suudi Arabistan

yönetimi neden Katar krizini yarattı?

Amerikan Başkanı Trump'ın tweetlerinden anlıyoruz ki, Katar'ın üzerine gidilmesini son Suudi Arabistan ziyareti sırasında kendisi istemiş. Riyad'da meşhur "sihirli küre"ye birlikte dokundukları Kral Selman ve Sisi'nin de işine gelmiş bu istek. Çünkü Katar yönetiminin desteklediği Müslüman Kardeşler ve Hamas'a düşmanlık konusunda üçü de aynı noktada birleşiyorlar. Sisi, ülkesinde kurduğu diktatörlüğe en büyük tehdit olarak gördüğü Müslüman Kardeşler'i yok etmek istiyor, Suudi Arabistan yönetimi de Müslüman Kardeşler ideolojisini kendi iktidarı açısından tehdit olarak görüyor ve Trump bu konuda her ikisiyle aynı fikirde.

[Katar ambargosu kime yarar?](#)

KATAR, İRAN KONUSUNDA SALDIRGAN POLİTİKA İSTEMİYOR

-Sadece bu kadar mı?

Ayrıca Katar'ın Trump Amerika'sı ve Suudi Arabistan'ın İran konusundaki saldırgan politikasına ayak uydurmadiğı görülüyor. İran'la ortak bir doğalgaz havzasını paylaşan ve belli düzeyde ekonomik ilişkileri olan Katar, bu ülkeyle Körfez'in Arap ülkeleri arasında çıkacak bir savaşın bütün bölgeyi kendisine de büyük zararlar verecek şekilde bütün Ortadoğu'yu istikrarsızlaştıracağını bildiği için tahran ile ilişkilerde daha çok diplomasiyi öne çıkarmak istiyor. Bu da İran'a karşı daha sert politikaları savunan ve bu konuda bütün bölge ülkelerini yanında görmek isteyen Riyad ve Washington yönetimlerini kızdırıyor.

SUUDİ ARABİSTAN YÖNETİMİ MUTLAK İTAAT İSTİYOR

-Suudi Arabistan-Katar geriliminin bir geçmişi var mı?

Evet bugünden başlayan bir gerilim değil bu. Katar'ın bu itaatten uzak tavrı Suudi yönetimi açısından ayrıca kendisinin Körfez İşbirliği Konseyi içerisindeki liderliğinin sorgulanmasının bir başka

göstergesi olarak görülüyor. Katar'ın uzun zamandır Riyad'ın politikalarını sorgulayan tavrı ve bir tür bölgesel rakip olarak yükselme isteği Suudi Arabistan'ı rahatsız ediyordu. Şimdi ödeyeceği 110 milyar dolarlık bedel karşılığında Trump'ın desteğini aldığını düşündüğü anda Katar ile bu eski hesabı da görmek istiyor.

Suud yönetiminin, Trump'a güvenerek böyle bir yola girmesinin ne kadar akıllıca bir davranış olduğunu zaman gösterecek. Ancak Riyad'ın bu konudaki motivasyonu "Ben nasıl ABD'ye itaat ediyorsam Katar da bana itaat etmeli" şeklinde yorumlanabilir.

TÜRKİYE'YE DE "DEAŞ'A DESTEK VERİYOR" İFTİRASI ATMIŞLARDI

-Katar gerçekten DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerini destekliyor mu?

Bu tür örgütlere destek verme iddiası, uluslararası siyasette aslında başka nedenlerle hedef seçilen ülkelerin sık sık karşılaştığı suçlamalardır. Hatırlarsanız, Türkiye'de hem bazı Türkiye düşmanı uluslararası çevreler hem de onların ülkemizdeki uzantıları tarafından benzer şekillerde suçlanmıştı. MİT Tırları hadisesiyle FETÖ ve arkasındaki güçlerin oluşturmak istedikleri Türkiye algısını unutmayalım. Türkiye'yi DEAŞ'a silah desteği veren ülke olarak gösterip hükümetin devrilmesine varacak müdahaleleri meşrulaştırmaya çalışmışlardı. İnşa etmeye çalıştıkları bu olumsuz algıyı tam da 15 Temmuz darbe girişimi sırasında kullanacaklardı. Hala vazgeçmediler, uluslararası medyada Türkiye'yi hedef alan bu konudaki karalama kampanyaları devam ediyor. Ancak halkımız bu kampanyaları ve arkasındaki aktörleri gördüğü için başarılı olamıyorlar.

MÜSLÜMAN KARDEŞLER RADİKALİZMİN SİGORTASIDIR

-FETÖ'nün Türkiye'ye attığı "DEAŞ'a destek veriyor" iftirasının bir benzeri bugün Katar'a mı atılıyor?

Evet çok benzer iftiralarla karşı karşıya Katar yönetimi. Katar'ın bölgede izlediği politikardan ve giderek artan etkinliğinden rahatsız olanlar DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütleriyle arasında bağ kurmaya çalışarak onun yolunu kesme konusundaki politikalarını meşrulaştırmaya çalışıyorlar. İddiaların tam aksine, Katar'ın bölgede izlediği politikalarla bu tür terör örgütlerinin kendilerine sempatican bulmalarını engellemeye çalışıyor. Katar'ın Müslüman Kardeşler'e verdiği desteği bu kapsamda değerlendirmek gerekir. Amerikan, Suud ve BAE yönetimlerinin iddialarının aksine, Sisi yönetiminden gördüğü bütün katliam ve baskılara rağmen şiddete yönelmeyen Müslüman Kardeşler bu tutumuyla, DEAŞ ve El Kaide gibi terörist örgütlerin radikal ideolojilerine karşı bir tür sigorta niteliğindedir. Müslüman Kardeşler'e yönelik baskıların onu imha etme çılgınlığına dönüşmesi, Mısır ve diğer Ortadoğu ülkelerinde tabanı çok geniş olan bu hareketin mensuplarının radikalleşip DEAŞ ve El Kaide'ye kaymasına yol açacaktır. Aslında Batı'daki çok sayıda siyasal analist de bu konuda benzer gerekçelerle uyarılarda bulunup Trump'ın Müslüman Kardeşler'e yönelik sert politikasını eleştiriyor. Müslüman Kardeşler'in yok edilmesini amaçlayan bir politikanın Ortadoğu'da radikalizmi ve radikalizmden beslenen terörizmi artırmaktan başka sonuç doğurmayacağını söylüyorlar.

SUUD YÖNETİMİ İHVAN EKOLÜNÜ TEHDİT OLARAK GÖRÜYOR

-Suudi Arabistan yönetimi Filistin davasını yıllardır savunan Hamas ve İhvan ekolünden neden bu kadar rahatsız?

Bunun temel nedeni Ortadoğu'da statükodan yana tavır alan Suud yönetiminin İhvan ekolünü statüko için bir tehdit olarak görmesidir. Müslüman halklar arasında hızla yayılma özelliğine sahip İhvan ideolojisinin kendi ülkesinde de yayılıp iktidarını devirebileceğine dair endişeleri var. İhvan ideolojisindeki daha çok hangi unsurları tehdit olarak görüyorlar dersiniz, anti-emperyalizm, gelir dağılımında adalet ve demokrasi diye cevap verebiliriz. Mısır'da Hüsnü Mübarek'in devrilmesinde İhvan'ın sokağa çıkmasının önemli rol oynadığını ve demokratik seçimlerle gelen ilk ve tek cumhurbaşkanının da Muhammed Mursi olduğunu hatırlayalım. İhvan'ın Filistin kolu olan Hamas'ın da demokratik seçimler söz konusu olduğunda kolayca iktidara gelebileceğini 2006 seçimleri göstermişti.

Kısaca söylemek gerekirse, halkıyla barışık olmayan ve küresel aktörlerle kirli ittifaklara girmekten geri durmayan bütün monarşiler İhvan ideolojisinin ülkelerinde yayılmasını tehdit olarak görüyorlar. Katar'ın bu konuda farklı olması da sürpriz değil zaten. Hem halkıyla barışık hem de bölge halklarının çıkarlarını küresel aktörlerin çıkarlarına önceleyen bir yönetime sahip.

KATAR SÜNNİ-Şİİ BLOKLAŞMASINA KARŞI ÇIKIYOR

-Katar gerçekten Sünni bloktan koparak İran'la mı yakınlaşıyor?

Aslında Katar'ın hedef haline gelmesinin nedenlerinden biri tam da bu Sünni-Şii bloklaşmasına karşı çıkmasıdır. Katar yönetimi de Türkiye'ye benzer şekilde, Ortadoğu'da mezhepsel farklılıklar üzerinden yaşanan çatışmaların bölgeyi felakete sürükleyeceğini düşünüyor ve İran dahil bu yönde eğilimleri olan ülkelere uyarılar yapmaktan geri durmuyor. Buna karşılık Katar'ı İran'a karşı sert mücadelelerinde yanlarında görmek isteyenler Sünniliği de bu mobilizasyonun bir aracı olarak görüyorlar. Mezhepsel aidiyetleri dış politikanın bir aracı olarak kullanmak şeklinde tanımlanabilecek bu mezhepçi politikadan maalesef İran da uzak durmuyor. İşte Katar ve Türkiye'nin yapmaya çalıştığı, mezhepçi politika izleyen bütün aktörleri bu politikanın bütün Ortadoğu'da yol açacağı yıkım konusunda uyarmak ve başka ülkelerdeki halk kesimlerinin mezhepsel kimliklerini kendi çıkarları için kullanmaktan kaçınmalarını sağlamaktır.

Katar'a karşı bu ambargoyu uygulayan ülkelerin, Katar'ın İran'a yakınlaşmasından değil İran'a karşı kendilerinin planladıkları sert politikalara ayak uydurmak istememesinden rahatsız oldukları açık. Suriye iç savaşında açıkça İran'ın desteklediği Esed yönetimine karşı muhalif grupları destekleyen Katar'ın İran'a yakın olduğunu ileri sürmek tevil götürmeyecek bir saçmalaktan başka bir şey olmasa gerek. Ayrıca bu iddiaları ortaya atanlar, Doha'nın Tahran'a değil de Ankara'ya yakın olduğunu da çok iyi biliyorlar. Belki de bazılarını asıl rahatsız eden budur.

TÜRKİYE'NİN KATAR'A DESTEĞİ ÇOK KRİTİK

Türkiye bu krizin neresinde? Katar'a ambargo uygulayanların perde arkasındaki hedeflerinden biri de Türkiye mi?

Türkiye'nin son yıllarda Katar'la geliştirdiği yakın ilişkisinin hem bölgesel hem de bölge dışı bazı aktörleri rahatsız ettiği biliniyor. Çünkü bu ilişki her iki ülkeye yönelik dışarıdan müdahale ve manipülasyon imkanlarını azaltıyor. Türkiye'nin zor zamanlarında Katar'dan gelen siyasi ve ekonomik desteği hatırlayalım. Katarlı yatırımcıların uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının manipülatif notlarına aldırmadan Türkiye'de yatırım yapmaları bizim için çok değerliydi. Benzer şekilde Türkiyeli müteahhitlik firmalarının Katar'da üstlendikleri 13 milyar doların üzerindeki projeler de Türkiye ekonomisi için çok önemliydi. Yani bunlardan açıkça görüldüğü gibi, Katar ile girdiği işbirliği Türkiye'yi dışarıdan gelen ekonomik saldırılara karşı daha dirençli kıldı.

KATAR-TÜRKİYE ANLAŞMASI DAHA ÖNCE İMZALANMIŞ OLSAYDI

-Türkiye ile Katar arasındaki askeri üs anlaşması ne anlama geliyor?

Türkiye'nin bu ülkeyle imzalamış olduğu askeri üs anlaşması ve yaptırımlara karşı çıkması Doha yönetimini bu krizde biraz daha rahatlatıyor. Söz konusu askeri anlaşma daha önce imzalanmış olsaydı ve şimdi Katar'da 5000 civarında Türk askeri olsaydı Katar'ın eli daha güçlü olurdu. Belki de Katar'a yönelik bu ağır baskının nedenlerinin en başında Türkiye ile girmek istediği askeri işbirliğinin oluşturduğu rahatsızlık geliyordu.

Bu rahatsızlık kimlerde oluşuyor diye baktığımızda; Katar'ı kendi nüfuz alanı içerisinde görenleri, Türkiye'nin Körfez bölgesinde etkili bir güç olmasını istemeyenleri ve Katar'la geliştirdiği ekonomik işbirliğinden Türkiye'nin kazanç sağlamasını istemeyenleri sayabiliriz. Son söylediğimizi biraz açmak gerekirse, 15 Temmuz darbe girişimine hem Batı'dan hem de Körfez bölgesinden bazı aktörlerin destek verdiği biliniyor. Türkiye'de AK Parti iktidarının darbeye devrilmesini arzu eden bu aktörlerin 15 Temmuz sonrasında da bu çabalarını sürdürdükleri düşünüldüğünde, Katar'ın özellikle ekonomik işbirliğini artırmak suretiyle Türkiye'ye destek olmasının bu kesimleri neden çok rahatsız ettiği daha iyi anlaşılır. Bunların maalesef içeride de uzantıları olduğunun altını çizelim.

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN ÖNEMLİ MİSYON ÜSLENDİ

-Peki, Türkiye ne yapmalı?

Her ne kadar bu ağır yaptırımların hedefi Türkiye'nin Körfez bölgesindeki en yakın ilişkilere sahip olduğu ülke olan Katar olsa da, Türkiye'nin bölgede istikrarsızlığın artmasına yol açacak şekilde gerginliğin artmasının önlenmesine yönelik adımlar atması faydalı olacaktır. Bir yandan bu haksız yaptırımlara maruz kalan Katar'a açık bir şekilde destek verirken, bir yandan da başta Suudi Arabistan yönetimi olmak üzere baskıyı yapan aktörlere diplomasi diliyle yaptıkları yanlıştan vazgeçmeleri çağrısı yapılması doğru olacaktır.

Riyad yönetimine, Körfez işbirliği Konseyi'nde ortağı olan bir ülkeye karşı bu şekilde baskı politikası izlemesinin yanlış olduğu, Körfez bölgesini çatışma alanına çevirip Suudi Arabistan ile İran arasında savaş çıkarmak isteyenlere karşı dikkatli olması gerektiği, böyle bir savaşın İslam dünyasından bir kazananının olmayacağı anlatılmalı ve Trump'a fazla güvenme konusunda dikkatli olması vurgulanmalıdır. Katar'ın Müslüman Kardeşler'in radikalleşmesinin önlenmesi konusunda oynadığı rol hatırlatılarak bu tür suçlamalarla bir ülkenin hedef seçilmesinin yanlışlığı ifade edilmelidir. Sayın Cumhurbaşkanının yaptığı açıklamalardan, Türkiye'nin bu yönde hareket ettiği, krizin daha da büyümesinin önüne geçmek için çok sayıda ülke lideriyle temas kurulduğu, ama bir yandan da Katar ile dayanışma içerisinde bulunduğu görülüyor.

